

ласа багатьох правових проблем (скасувала III Універсалом смертну кару в УНР, ухвалила певну кількість законів: "Про амністію", "Про умови обслуговування і порядок обрання суддів Генерального та апеляційних судів", "Про прокурорський нагляд на Україні", "Про утворення Генерального суду", видала низку інструкцій). Треба сказати і про те, що в той час не було відповідних спеціалістів-професіоналів, які б могли реалізувати всі необхідні положення законопроектів. Ще одним з факторів, що негативно вплинули на законодавчу діяльність ЦР був брак часу, також - напружені політичні та ідеологічні емоції, що позначалося на якості законів. Втім, охарактеризовані нами вище нормативно-правові акти у галузі судового законодавства заслуговують на позитивну оцінку, оскільки сприяли реформуванню судочинства та правоохоронних органів.

Література:

1. Вісник Ради Народних Міністрів УНР. - 1918, № 17.
2. Копиленко О. Л. Держава і право України. 1917-1920: навч. посібник /Копиленко О. Л., Копиленко М. Л. - К.: Либіль, 1997. - 208 с.
3. Мироненко О. М. Правоохоронні органи Центральної Ради (березень 1917 - квітень 1918) /О. М. Мироненко, О. П. Бенько. - Київ-Дніпропетровськ, 1993.
4. Мироненко О. Переворот П. Скоропадського та політика гетьманського уряду /Мироненко О. // Історико-політичні уроки української державності. - С. 262.
5. Мироненко О. Українізація суду і судочинства в УНР /Мироненко О. // Мала енциклопедія етнодержавознавства/ НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. [Редкол.: Ю. І. Римаренко (відп. ред.) та ін.]. - К.: Довіра: Гезета, 1996. - 942 с.
6. Тимошук О. В. Державна варта Української Держави (історико-юридичний аналіз) [Відпов. ред. Усенко І. Б.]. - К., 1998. - 72 с.
7. Українська Центральна Рада: документи і матеріали у двох томах. Т. 1. - Київ: Наукова думка, 1996. - 588с.
8. Українська Центральна Рада: документи і матеріали у двох томах. Т. 2. - Київ: Наукова думка, 1996. - 421 с.
9. Українське державотворення: невикористований потенціал. (словник-довідник) /Ред. О.М. Мироненко. - К.: Либіль, 1997. - 560 с.
10. ЦДАВО України. - Ф. 1115. - Оп. 1. - Стр. 1. - Арх. 36; 84-85; 158-158 зв.
11. ЦДАВО України. - Ф. 1115. - Оп. 1. - С. 16. - Арх. 11-11 зв.
12. ЦДАВО України. - Ф. 3690. - Оп. 1. - Стр. 17. - Арх. 75-77.

переваги застосування альтернативних способів вирішення спорів. З цієї метою видано цілий масив наукових розробок про mediaцію: статей, монографій, підручників. У окремих ВНЗ навіть введено спеціальні курси з вивчення позасудового врегулювання конфліктів.

До числа тих, хто займається науково-практичним опрацюванням проблем mediaції належать А. Гірик, В. Замніус, В. Землянська, Г. Срьоменко, Д. Кривороженко, Б. Леко, Г. Чуйко та інші. Особливо широкого висвітлення ця проблема знайшла у зарубіжних вчених та юристів-практиків, зокрема, у працях А. Демчука, С. Загайнової, Саскайд Лоуренс, Ц. Шамлакшвілі, В. Яркова [4; 9]. Б. Леко та Г. Чуйко у 2011 р. видали підручник під назвою «Mediaція», призначений, за словами авторів «для студентів, які вивчають курс «Конфліктології», у першу чергу психологам і юристам, а також усім, хто в майбутній професійній діяльності чи інших суспільних відносинах зіткнувшись із необхідністю вирішення суперечок і конфліктів, розв'язуватиме їх, використовуючи оптимальний спосіб ведення переговорів чи посередництва» [7].

Слід зазначити, що підручник детально та всебічно ознайомлює із поняттям конфлікту, його види, структуру, способи розв'язання. Вивченню цього питання відведено весь перший розділ. Однак основна увага зосереджена на mediaції. У ньому характеризуються передумови виникнення та досвіду інших країн в сфері mediaції, дається оцінка стану та перспективам розвитку цього способу вирішення спорів в Україні у порівнянні з арбітражем та переговорами. Крім того, у додатках наводяться нормативно-правові акти ООН та Європейського союзу, на основі яких здійснюється регуляція зазначеного інституту, а також подані вітчизняні законопроекти. Автори звертають увагу на практичну сторону цього процесу. Ними подаються зразки деяких документів, що застосовуються медіаторами в процесі проведення процедури mediaції. Значення цього видання важко переоцінити, адже у ньому висвітлено все те, що необхідно для ознайомлення з інститутом mediaції. Зокрема, вказується на роль посередника у переговорах, психологічні фактори, що впливають на mediaційний процес, оцінка ефективності посередницької діяльності, переваги та недоліки mediaції.

А.М. Гірик у своєму підручнику «Конфліктологія» також обґрунтовує проблеми врегулювання суперечок. Окремий розділ у цій праці присвячений mediaції. Він ознайомлює, зокрема, зі сферами застосування посередництва, принципами, особливостями, стадіями [6]. Автор виклав матеріал досить ґрунтовно і цікаво, широко, зосереджуючи увагу на головних питаннях теми таких як особистість та репутація медіатора, його функції та завдання, організація та проведення роботи з надання посередницьких послуг. Більшість прикладів, наведених ним, стосуються іноземних країн. Також слід зазначити, що головною особливістю в роботі є психологічний підхід до процедури mediaції в цілому та особи медіатора зокре-

Кравчук М. В.
к. ю. н., доцент, доктор права ВВУ,
зав. кафедри теорії та історії держави і
права юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету

Литвин О.
студентка V курсу юридичного
факультету Тернопільського
національного економічного
університету

МЕДІАЦІЯ У НАУКОВИХ РОЗБОРКАХ СУЧАСНИХ ВЧЕНИХ

Сучасний соціальний розвиток диктує нам необхідність пошуку альтернатив судовому розгляду справ. Адже непорозуміння та конфліктні ситуації виникають чи не щодня – в сім'ї, у трудовому колективі, між сусідами, у сфері надання послуг, у міжособистісних стосунках. Знайти взаєморозуміння та примиритися вдається не кожному. Часто учасники конфлікту для відновлення справедливості звертаються до суду. У цьому плані Авраам Лінкольн зазначив: «Уникайте можливості судитися. Переконайте вашого опонента прийти до компромісу. Зверніть його увагу на те, що номінальна перемога в суді – це часто реальна поразка у витратах та часі». Цей вислів якомога краще характеризує справжній стан справ. Адже дійсно – судова тяганина це справа не одного дня, а іноді і не одного року, витратна в фінансовому плані, відриває від нормального темпу життя. Вже не кажучи про те, що судові рішення може не задовольнити жодну зі сторін.

Mediaція є ефективною альтернативою для тих, хто готовий знайти компроміс, не вдаючись до судового розгляду спору. Однак, пересічний українець рідко коли зможе дати пояснення на питання «Що таке mediaція?». Це пояснюється тим, що громадськість перебуває у певному «вакуумі» стосовно цього поняття. Невисокий рівень поінформованості є причиною того, що застосовують процедуру mediaції в Україні вкрай рідко. Тому метою даної статті є дослідження науково-практичного обґрунтування впровадження mediaції в юридичну практику в Україні та її наукового забезпечення. Аналіз публікацій підтверджує, що в останній час цій проблемі українськими юристами надається достатня увага. Покращається такий стан справ взялися вітчизняні науковці, юристи-практики, конфліктологи, ентузіасти, прихильники mediaції, які протягом останніх років теоретично обґрунтовують у своїх працях, опублікованих у різних джерелах,

ма. Цей підручник безумовно буде корисний тим, кого цікавить саме такий аспект у процедурі посередництва.

Керівник і тренер Українського Центру Mediaції, кандидат юридичних наук – Галина Срьоменко є автором 18-ти наукових публікацій, співавтор 10-ти монографій і довідників на тему mediaції. У своїх працях вона розкриває істотні та теоретично обґрунтовані аспекти роботи медіатора. Зокрема, у статті «Коротко про mediaцію» автор акцентує увагу на основні причини низької затребуваності цього інституту і зазначає: «... відсутність попиту я б пояснила необізнаністю щодо ефективності альтернативних способів вирішення спорів (так званих АВС), і, відповідно, відсутністю культури вирішення спорів за допомогою позасудових процедур» [8]. У публікації «Десять «ТАК» на користь mediaції» наведено головні аргументи, що свідчать про переваги цієї процедури: зокрема, це економія коштів на судові витрати; виконання рішень, прийнятих в результаті mediaції без залучення виконавчої служби; збереження конфіденційності, ділової репутації, тасмниць особистого життя. Г. Срьоменко, як спеціаліст учасник цього процесу, котрий знає усі сутнісні особливості роботи медіатора, стверджує, що працювати у цій сфері можуть не лише юристи та психологи, як це обумовлено у законопроектах про mediaцію. На її думку такий підхід не відповідає істині, адже світова практика показує, що займатися посередництвом можуть і люди інших професій. Головне в їхній діяльності – це практична підготовка, наявність певного життєвого досвіду та бажання допомогти конфліктуючим сторонам.

У часописі «Парламент» В. Замніус, Д. Кривороженко та В. Землянська, розкривають тему «Передумови впровадження процедури mediaції в Україні». У ній йдеться про польський досвід застосування mediaційного провадження. Також проводиться порівняння польського та вітчизняного законодавства з mediaції. Авторами знайдено схожі та відмінні моменти у регулюванні «відновного правосуддя» - посередництва в кримінальних справах. Зокрема у публікації зазначено, що українське матеріальне та процесуальне право містить значну кількість норм, які складають платформу для застосування mediaції у кримінальних справах. Також йдеться про те, що і в Польщі, і в Україні обов'язкове закриття кримінальної справи, у результаті успішно проведеної mediaції, можливе лише у справах приватного обвинувачення. У інших випадках суд на власній розсуд вирішує чи враховувати досягнені в ході посередництва домовленості.

Автори зазначають, що кримінальне законодавство України передбачає навіть ширші, ніж у Польщі, процесуальні можливості для результативного проведення mediaції. Йдеться про обставини, що пом'якшують відповідальність. Особливістю польського кримінального законодавства є те, що у ньому помітно вищою є роль прокурора в остаточному вирішенні справи. Це на даний час суперечить засадам судочинства України.

Також автори висловлюють сподівання щодо використання українським законодавцем напрацювань наших сусідів. У статті також містяться рекомендації для створення відповідного закону, що є, безумовно, корисним. Адже Україна стоїть на шляху імплементації норм міжнародного законодавства. Було навіть декілька спроб затвердження Закону «Про медіацію». Такі рекомендації спеціалістів у цій галузі допомагають оптимізувати процес вітчизняної законотворчості [5; 10].

Отже, проаналізувавши лише невелику частину праць, присвячених посередництву бачимо позитивну тенденцію зростання інтересу науковців до цієї процедури, що без сумніву знайде свій прояв і застосування в юридичній практиці широкої маси населення. Наукове опрацювання основних проблем розвитку медіації сприятиме інтенсивнішому запровадженню її в Україні, що підвищить вирішення конфліктів в суспільстві, поліпшить захист прав і свобод людини. Значним кроком у подальшому розвитку медіації в Україні має стати прийняття закону «Про медіацію», котрий би юридично закріпив основні засади медіації, визначив правовий статус учасників цього процесу.

Література:

1. Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради Європи від 21 травня 2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» [Інтернет-ресурс].
2. Закон України «Про медіацію». Проект № 7481 від 17 грудня 2010 року // офіційний веб-сайт Верховної Ради України: [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/wcheproc4_1?р3511=39689
3. Закон України «Про медіацію». Проект № 8137 від 21 лютого 2011 року // офіційний веб-сайт Верховної Ради України: [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/wcheproc4_1?р3511=39689
4. Загайнова С.К., Яркоч В.В. Коментарій к Федеральному закону «Об альтернативной процедуре урегулирования споров с участием посредника (процедуре медиации)» — Москва-Берлин: издательство Infotopic media, 2011. — 231 с.
5. Замніус В., Ковриженко Д., Землянська В. Передумови впровадження процедури медіації в Україні // «Часопис ПАРЛАМЕНТ» — 2004. — 17 квітня. — №3/2004: [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lawyer.org.ua/?w=1&i=5&d=498>
6. Гриник А.М. Основи конфліктології / А.М. Гриник // режим доступу // http://libfree.com/125349301_pshologiyaprintsipi_protseduira_mediatyiy.html
7. Лєко Б., Чуйко Г. Медіація: [підручник] / Лєко Б., Чуйко Г. — К.: Видавництво «Книги-XXI», 2011. — 464 с.
8. Срьоменко Г. Коротко про медіацію / Г. Срьоменко: [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу: <http://ukmediation.com.ua/files/content/briefly-on-mediation-galyunagtemenko.pdf> [Інтернет-ресурс].
9. ЗаСакскайнд Лоуренс, Шамликашвили Цисана, Демчук Артур. Менеджмент трудних рішень в XXI веке: Секреты построения консенсуса, или Как сделать так, чтобы довольны были все. — М.: Межрегиональный центр управленческого и политического консультирования, 2009. — 208 с.

Лєско І. Б.
аспірантка Львівського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
історії держави і права, кандидат
юридичних наук, Поліковський Микола
Федорович

ГІТЛЕРІВСЬКИЙ ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ В УКРАЇНІ ТА ПРАВО ВЛАСНОСТІ

Актуальність виконуваного нами кандидатського дослідження «Правове регулювання інституту власності в західних областях Української РСР (1939-1945 рр.)» пов'язане з існуванням значних прогалин в історичному знанні та з нерозробленістю цієї теми в вітчизняній історико – правовій науці.

Процес мирного розвитку радянської наддержави перервався у зв'язку з розпочатою 22 червня 1941р. агресією гітлерівської Німеччини. Українська РСР першою з-поміж радянських республік зазнала нищівного удару нацистів. З перших днів окупації гітлерівці прагнули запровадити свій «новий порядок».

Сподівання особливо західних українців на те, що з приходом німців після страхіть більшовицького режиму для них настане покращення, не справдилися.

Захоплюючи українські землі, німецькі агресори відразу ж встановили жорстокий окупаційний режим.

Гітлерівці навмисно створювали у місті безробіття і голод. Пограбовані дошенту селяни, по суті, були беззахисними перед окупаційним режимом.

Щодо особливостей у цей період. На окупованій українській землі німецько-фашистські загарбники почали нищити все, що було дороге народові, що було досягнуто за роки Радянської влади. Окупанти вживали всіх заходів, щоб Україну з її високо розвинутими промисловістю та сільським господарством, наукою і культурою, з її великими досягненнями у державному будівництві перетворити в колонію, в сировинний додаток до німецької економіки. Загарбники поставили собі за мету перетворити українців в безправних рабів.